

Religijne obowiązki muzułmanina.
*Czym wyznawcy islamu zaskakują niemuzułmanina?*¹

Podstawę kultu muzułmańskiego stanowi pięć obowiązków (*farida*) nazywanych przez wyznawców islamu „filarami” (*arkan*). Należą do nich: wyznanie wiary, modlitwa, post, jałmużna i pielgrzymka. Każdy muzułmanin zobowiązany jest do ich przyjęcia oraz sumiennego przestrzegania i wypełniania. Rytualne obowiązki są szczegółowo opisane w prawie muzułmańskim. Dodatkowych wyjaśnień i opracowań dostarczają szkoły prawne. Warunkiem rytualnej ważności każdego obowiązku jest tzw. intencja (*nijja*). Muzułmanin powinien uzmysłwić sobie lub wypowiedzieć zamiar świadomego przystępowania do religijnego obowiązku.

Najważniejszy filar to wyznanie wiary (*szahada*), które składa się z dwóch krótkich części. Pierwsza dotyczy wiary w jednego i jedyne Boga, natomiast wygłaszając drugą, muzułmanin uznaje posłannictwo Mahometa. *La ilaha ill'Allahu wa Muhammadun rasulu Llahi*. „Nie ma bóstwa oprócz Boga, a Mahomet jest wysłannikiem Boga”. Tak sformułowane wyznanie wiary stanowi centrum islamu i kształtuje postawę muzułmanów (na temat szahady zob. *Wobec islamu* XVI).

W islamie wyróżnia się dwa rodzaje modlitwy: rytualną (*salat*) i prywatną (*dua*). Modlitwa rytualna to ściśle określony zespół gestów i słów. Wskazane przez Mahometa pięciokrotne modlitwy odmawia się w następujących porach dnia: między świtem a porankiem (*salat al-fadžr* lub *salat as-subh*), w południe (*salat az-zuhr*), po południu (*salat al-asr*), po zachodzie słońca (*salat al-maghrib*) oraz nocą (*salat al-isza'*). Czas modlitwy w ciągu doby wyznaczony jest przez kalendarz księżycowy. Do wykonania rytualnych modlitw zobowiązany jest każdy dorosły muzułmanin (zarówno kobiety, jak i mężczyźni). Zachęca się, żeby na modlitwy zabierać również dzieci, które ukończyły siódmy rok życia. Z obowiązku zwolnieni są chorzy, upośledzeni oraz starcy. Podróżujący mogą odmówić modlitwę w formie skróconej.

---

¹ Materiał z audycji nadawanych w Radiu Watykańskim w latach 2006-2009 w cyklu „Wobec islamu”.

Warunkiem ważnej modlitwy jest czystość rytualna, którą muzułmanie osiągną przez dwa rodzaje ablucji: częściowe obmycie ciała (*wudu*) lub całkowitą kąpiel (*ghusl*). Szczegółowe informacje dotyczące czasu i sposobów dokonywania tych czynności zawierają przepisy prawne, opracowane na podstawie przesłania koranicznego (5,6; 4,43). Kolejnym istotnym elementem muzułmańskiej modlitwy rytualnej jest miejsce jej odmawiania. Muzułmańską świątynią jest meczet, ale muzułmanin może się modlić niemalże w każdym miejscu (z wyjątkiem cmentarzy i miejsc uznawanych za nieczyste: toalety, wysypiska śmieci, etc.), jeśli wykorzysta do tego celu dywanik modlitewny. Miejsca kultu nie można zanieczyszczać, dlatego wchodząc do meczetu lub zajmując miejsce na dywaniku, należy zdjąć obuwie. W rytualnej modlitwie muzułmańskiej ważny jest kierunek (*kibla*) zanoszonych modlitw. Wyznawcy islamu zobowiązani są do zwrócenia się w czasie modlitwy w stronę Mekki. Piątkowym modlitwom wspólnotowym przewodzi *imam*, który wygłasza także kazanie. W tym kontekście warto zapamiętać, że *imam* nie jest odpowiednikiem chrześcijańskiego kapłana, a piątek nie ma charakteru dnia wolnego na wzór „chrześcijańskiej niedzieli”.

Trzecim religijnym obowiązkiem w islamie jest post (*saum*). Związany jest on przede wszystkim z ramadanem, czyli dziewiątym miesiącem księżycowego kalendarza muzułmańskiego. Ze względu na to, że dni kalendarza lunarne są krótsze niż w kalendarzu solarnym, ramadan przypada na różne okresy roku. Post w ramadanie jest pamiątką objawienia Koranu i rozpoczęcia misji Mahometa. Nakaz postu i podstawa przepisów regulujących jego przebieg znajdują się w drugiej surze Koranu (2, 183-185.187). W ramadanie muzułmanie zobowiązani są do przestrzegania ścisłego postu od wschodu do zachodu słońca. W praktyce oznacza to wstrzymywanie się od spożywania pokarmów, picia, palenia papierosów i odbywania stosunków seksualnych. Każdy dzień postu, po zachodzie słońca, kończy uroczysta i obfita wieczerza. Od przestrzegania postu zwolnione są dzieci i kobiety w ciąży oraz uczestnicy podróży i żołnierze w czasie wojny. Post rozumiany jest jako oczyszczenie z grzechów i przewinień popełnionych w ciągu roku oraz jako wyraz solidarności z ubogimi. Istnieje możliwość przesunięcia postu, ale należy go koniecznie nadrobić w innym terminie. Na zakończenie ramadanu muzułmanie obchodzą Id al-Fitr, czyli święto Zakończenia (dosłownie „łamanie”) Postu, które należy do największych uroczystości muzułmańskich.

Kolejnym religijnym obowiązkiem muzułmanina jest jałmużna. W islamie istnieją dwa jej rodzaje. Pierwszy, tzw. *zakat* jest jałmużną obowiązkową, formą podatku, który każdy mający

stałe dochody muzułmanin zobowiązany jest oddać na rzecz gminy muzułmańskiej. Wysokość podatku oraz forma jego poboru określone są przepisami prawa muzułmańskiego. Generalnie wynosi on 1/10 darów natury lub 2,5% dochodów. W tradycji islamskiej płacenie zakat jest z jednej strony aktem wdzięczności Bogu za otrzymane dary, z drugiej zaś jest wyrazem wzmocnienia przynależności do wspólnoty muzułmańskiej i odpowiedzialności za nią. Zakat symbolizuje również wyrzeczenie się dóbr tego świata. Drugim rodzajem jałmużny jest *sadaka*, czyli dobrowolna ofiara składana na biednych w jakimkolwiek czasie.

Piątym i ostatnim obowiązkiem islamu jest pielgrzymka (*hadżdż*) do Mekki. Każdy muzułmanin powinien ją odbyć przynajmniej raz w życiu – pod warunkiem, że pozwala mu na to sytuacja finansowa. Hadżdż należy odbyć według ściśle określonego rytuału w przepisanych prawem dniach od 7 do 13 ostatniego – dwunastego – miesiąca roku muzułmańskiego (*zu al-hidżdża*). Punktem centralnym pielgrzymki jest Kaaba, prostopadłościenna budowla znajdująca się na dziedzińcu Świętego Meczetu w Mekce. W jej wschodnim rogu wbudowany jest tzw. czarny kamień, który Abraham miał otrzymać od Boga na znak zawartego przymierza, którego spadkobiercami mieli stać się muzułmanie. Podobnie jak w przypadku modlitwy, również uczestnictwo w pielgrzymce wymaga rytualnej czystości, którą symbolizuje biała szata pielgrzyma (*ihram*). Podczas pielgrzymki obowiązuje m.in. zakaz noszenia biżuterii i używania perfum. Te i inne środki mają być wyrazem jedności i równości wszystkich muzułmanów przed Bogiem. Na ostatni dzień przypada najważniejsze święto muzułmańskie, znane jako *Id al-Adha*, czyli święto Ofiar. Oprócz *hadżdż*, czyli pielgrzymki większej, istnieje w islamie także pielgrzymka mniejsza, tzw. *umara*, którą można odbyć w każdym czasie jako wyraz szczególnej pobożności.

Omówione religijne obowiązki islamu stanowią podstawę muzułmańskiej tożsamości. Wyróżniają muzułmanów wśród wyznawców innych religii. Filary te wymagają od muzułmanów oddania i poświęcenia, wysiłku, czasu i środków finansowych. Muzułmanie wierzą, że wypełnienie tych zobowiązań gwarantuje Bożą obecność w ich życiu oraz przypomina ich współwyznawcom, że – mimo istniejących różnic i podziałów – wszyscy należą do tej samej wspólnoty wierzących.